

GODIŠNJAK BANSKE VLASTI BANOVINE HRVATSKE

1939 — 26. KOLOVOZA — 1940

I.

ZAGREB MCMXL

TISAK ZAKLADE TISKARE NARODNIH NOVINA U ZAGREBU

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ PETAR II.

NJEGOVO KRALJ. VIS. KNEZ-NAMJESNIK PAVLE

PREDSJEDNIK DR. VLADKO MAČEK

DRAGIŠA CVETKOVIĆ
predsjednik Kraljevske vlade

Prva godišnjica istinskoga, narodnoga hrvatsko-srpskoga sporazuma, koji su, prema plemenitim intencijama i pod pokroviteljstvom Njegova Kraljevskoga Visočanstva Kneza — Namjesnika Pavla, sklopili vođa hrvatskoga naroda Dr. Vladko Maček i predsjednik Kraljevske vlade Dragiša Cvetković navršila se 26. kolovoza 1940. Ta godišnjica znači prvu obljetnicu osnutka banovine Hrvatske.

Uredba o banovini Hrvatskoj, taj značajni ustanovnopравни akt, položio je temelje slobodne Hrvatske i omogućio hrvatskom narodu, da u očuvanju i razvijanju svoje narodne individualnosti dobije zasluženno i pravo mjesto u zajedničkoj Jugoslaviji. Nakon mnogih nesporazuma i borba konačno je nađena osnova, koja će uskladiti interese naše uže domovine Hrvatske s našom državom Jugoslavijom, tako da će razvijena i zadovoljna Hrvatska biti zalog moćnoj Jugoslaviji kao i obrnuto. Time se povezuju braća Srbi, Hrvati i Slovenci u zajedničkoj, svima jednako dragoj Jugoslaviji, a pod vladom narodne dinastije Karadorđevića — na pravi bratski zajednički život i rad kao i zajedničku obranu prema vani. Kao vrhovna upravna vlast Hrvatske organizirana je Banska Vlast, koja, snažna i jaka, ima čitavu javnu upravu povesti novim putevima prema svijetlim idealima hrvatskoga naroda, kako su oni naročito došli do izražaja u hrvatskom narodnom seljačkom pokretu.

Banovina, rekao sam na dan prve obljetnice sporazuma, stajala je pred vanredno teške zadaće. Preuzela je od prijašnjih uprava vrlo slabo nasljedstvo, a došla je u najteže ratno doba praćeno svim posljedicama ovoga teškoga stanja. Da se vidi točno današnje stanje banovine Hrvatske kao i svi naponi i težnje, koje su učinjene kroz ovu godinu dana, odredio sam tada, da se izradi posebna, opsežna spomen knjiga, koja će sadržavati sve potrebne podatke o Banovini. U toj će knjizi, rekao sam, biti točno konstatirano, što smo preuzeli, što smo planski osnovali za sve grane narodna života i javne uprave, te što smo, pod današnjim teškim uvjetima, ostvarili. Ovu namisao provodimo sada u djelo.

Jedna je godina rada u životu naroda vrlo kratko doba, ali kada ta godina ima specijalno značenje u životu naroda, onda ima puno opravdanja, da joj posvetimo godišnjak ove vrste. Tu godišnjicu ne slavimo sa nikakvom pompom, nego je tek registramo izdavanjem knjige, u kojoj narodna vlast sa punom predanošću u radu mirne savjesti polaže račun svoje narodu, prikazujući mu vjerno kako smo se razvijali u pojedinim granama javne uprave. Zaustavljamo se na čas i bacamo retrospektivan pogled na rezultate novo provedene organizacije naše uprave i čitavog izvršenog rada, koji je protekao u teško doba međunarodnoga života. U svakom našem čovjeku dići će godišnjak samosvijest, da je narod, uza sve teškoće, na svim poljima javnoga života pokazao vidan napredak. U godišnjaku je dan obračun o onome, što nas zanima u vezi s razvojem naše drage domovine, pa pojedini dijagrami, grafikoni, karte i statistički podaci govore nijemo, ali nepobitno, da JE POLITIKA HRVATSKOGA NARODA U NARODNOM SPORAZUMU HRVATA I SRBA NAŠLA JEDINO ISPRAVAN, JEDINO REALAN I JEDINO MOGUĆ PUT.

jalnim i gospodarskim napretkom. Hrvatska je kulturna tradicija u svom tisuć-godišnjem kontinuitetu obilježena u glavnom dvjema opće ljudskim i kršćanskim oznakama: civilitas i caritas. U duhu tih dviju odlika naše narodne duše moramo i nadalje zajednički nastojati, da povećamo naše unutrašnje snage, kako bismo još mirnije nego do sada mogli reći: »Nijesmo se dali i ne damo se nikome i nikada«, a slično je to i naš Meštrović rekao: »Tko god nam dode, svakoga ćemo rado primiti za prijatelja, za brata, samo za gospodara nikoga«.

U ime etičkih vrednota naše narodne tradicije vodimo i danas našu borbu za slobodu, pravicu, čovječnost i napredak na svakom polju duhovne i materijalne kulture. Oslonimo li se na tu narodnu tradiciju, budemo li izgrađivali i dalje svoju domovinu na temelju seljaštva — koje ne ulazi u narodnu kulturu praznih ruku već u nju unosi najviše biološke i duhovne vrednote kao nosilac zdravoga života — možemo biti sigurni, da će nam naša radinost i ljubav prema domovini izvojsčiti zasluženno mjesto među narodima. Usidrenjem u etičkim načelima pravice i poštenja, vezanjem svoje sudbine sa bratskim srpskim i slovenskim narodom u Kraljevini Jugoslaviji, živom vjerom u Boga i pouzdanjem u samoga sebe koračat ćemo mi Hrvati i dalje putem napretka u svakom pravcu.

—
V. Meštrović

DR. IVAN ŠUBAŠIĆ
Ban banovine Hrvatske

BANSKA VLAST BANOVI NE HRVATSKE

BAN HRVATSKE
DR. IVAN ŠUBAŠIĆ

PODBAN
DR. IVO KRBEK
PROFESOR PRAVA

ODJEL ZA UNUTARNJE POSLOVE
ODJELNI PREDSTOJNIK

BOGDAN BOJKIĆ
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA PROSVJETU
ODJELNI PREDSTOJNIK

PROF. IZIDOR ŠKORJAČ
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA PRAVOSUĐE
ODJELNI PREDSTOJNIK

DR. FRANJO ŽILIĆ
SUDAC STOLA SEDMORICE

ODJEL ZA SELJAČKO GOSPODARSTVO
ODJELNI PREDSTOJNIK

SLAVKO KOLAR
BANSKI SAVJETNIK

SAMOSTALNI ODSJEK ZA VETERINARSTVO
ŠEF ODSJEKA

DR. ŠIME DEBELIĆ
REDOVITI SVEUČILIŠNI PROFESOR

ODJEL ZA ŠUMARSTVO
ODJELNI PREDSTOJNIK

ING. IVICA FRKOVIĆ
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA RUDARSTVO
ODJELNI PREDSTOJNIK

ING. NIKOLA BELANČIĆ
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA OBRT, INDUSTRIJU I TRGOVINU
ODJELNI PREDSTOJNIK

DR. MIRKO LAMER
IZVANRED. PROF. VISOKE EKON. KOMERC. ŠKOLE

ODJEL ZA TEHNIČKE RADOVE
ODJELNI PREDSTOJNIK

ING. ZVONIMIR PAVEŠIĆ
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA SOČIJALNU POLITIKU
ODJELNI PREDSTOJNIK

DR. JOSIP RASUHIN
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA NARODNO ZDRAVLJE
ODJELNI PREDSTOJNIK

DR. MILUTIN KOSANOVIĆ
BANSKI SAVJETNIK

ODJEL ZA FINACIJALNE POSLOVE
ODJELNI PREDSTOJNIK

DR. VLADIMIR FRANOLIĆ
IZVANREDNI SVEUČILIŠNI PROFESOR

PREDSJEDNIČKI URED
PREDSTOJNIK

FRANE FROL
BANSKI SAVJETNIK

KABINET BANA
ŠEF KABINETA

VLADIMIR ŠIPUŠ
BANSKI SAVJETNIK

ISPOSTAVA BANSKE VLASTI U SPLITU

POVJERENIK ISPOSTAVE BANSKE VLASTI

MATE BULIĆ
BANSKI SAVJETNIK

ZAMJEN. POVJERENIKA ISPOSTAVE BANSKE VLASTI

ANTE JAUŠ
ODJELNI SAVJETNIK

ORGANIZACIJA BANSKE VLASTI

Kao najviša i centralna upravna vlast banovine Hrvatske organizirana je Banska Vlast, koja ima za krug posala Banovine posve isto značenje, što ga ima državna vlada odnosno državna ministarstva za krug posala državne zajednice. Ako razlikujemo vladu (gouvernement, Regierung) od uprave (Verwaltung, administration), onda izraz Banska Vlast obuhvaća onaj najprije navedeni pojam, te odgovara pojmovno predašnjem hrvatskom izrazu: zemaljska vlada. Osnovnu ideju za tu vrhovnu upravnu vlast banovine Hrvatske dala je već sama Uredba o banovini Hrvatskoj, ostavivši propise o ustrojstvu te Vlasti zasebnoj Kraljevskoj uredbi (čl. 12. Uredbe o banovini Hrvatskoj). Ta je uredba donesena 9. rujna 1939. pod imenom Uredba o ustrojstvu Banske Vlasti, ali se ona ograničila samo na načelne i najosnovnije propise i prepustila, da ostale propise donesu banske naredbe. Među tim banskim naredbama, koje uređuju pitanje organizacije Banske Vlasti kao i njenih različitih ustanova, savjeta i slično, najvažnije su: Naredba o unutarnjem uređenju Banske Vlasti od 1. XII. 1939. naredbe o djelokrugu pojedinih odjela Banske Vlasti odnosno o djelokrugu Predsjedničkog ureda i Kabineta Bana, kao i naredba o djelokrugu i unutarnjem uređenju Ispostave Banske Vlasti u Splitu od 4. kolovoza 1940.

Na čelu Banske Vlasti stoji Ban. No značilo bi posve pregledati njegovo značenje i položaj, kad bi se on samo posmatrao kao šef Banske Vlasti. Njegovo značenje i njegova ovlaštenja prelaze daleko granice same Banske Vlasti — i Ban, u tom pogledu, stoji iznad Banske Vlasti. Prema starim tradicijama hrvatskoga državnog prava hrvatski ban je imao naročiti, uzdignuti položaj, smatrao se namjesnikom kraljeve vlasti i stvarnim potkraljem. U provedbi načela ustavne monarhije Ban, po današnjem pravu, premapotpisuje svaki pismeni čin Kraljevske vlasti u stvarima iz nadležnosti banovine Hrvatske i snosi za njega odgovornost. To vrijedi i za sam ukaz o imenovanju i razrješavanju Bana, a pogotovo za ukaz o raspuštanju Sabora. U uspoređenju s pojedinim

stvarima iz ministarske nadležnosti, Banova je nadležnost mnogo veća i šira od ministarske (tako na pr. odluke o službenim odnosima službenika).

Banska Vlast je organizirana strogo monokratski prema načelima predsjedničkog režima, protivno ministarskom režimu. Banska Vlast se ne dijeli u samostalne resore (ministarstva), na čelu s političkim ličnostima, već unutarnja podjela Banske Vlasti na pojedine odjele ima više tehničko-organizacijsko značenje. Politička ličnost je jedino Ban. Sve se odluke iz nadležnosti Banske Vlasti donose u ime Bana. Koje akte potpisuje Ban, a koje podban, odjelni predstojnici i niži činovnici za Bana, određeno je zasebnim internim raspisom Bana o potpisivanju rješenja Banske Vlasti. Ban određuje na čelo pojedinog odjela činovnike (odjelni predstojnik), koji su njemu odgovorni. Samo za Bana, koji nije činovnik nego politički funkcionar (vladajući organ), vrijedi zasebna politička odgovornost: Kralju i Saboru, kao i zasebna kaznena odgovornost (naročiti način optuživanja i posebni banovinski sud). Jednako, od svih funkcionara Banske Vlasti, može jedino Ban biti narodnim zastupnikom hrvatskoga Sabora. Svi ostali funkcionari Banske Vlasti, od podbana na niže, imaju strogo činovnički položaj, pa za njih vrijedi obična činovnička odgovornost i oni ne mogu biti narodni zastupnici. U tome je pogledu bio bitno različan položaj odjelnih predstojnika bivše hrvat. slav. dalm. zemaljske vlade (u početku tri odjela: unutarnji, bogoštovlje i nastava, pravosuđe, kome kasnije pristupa narodno gospodarstvo), za koje je vrijedila, banu slična, posebna odgovornost i koji su se mogli birati za hrvatski Sabor. I tim je najznačajnija crta u organizaciji današnje Banske Vlasti strogo i snažno razvijeni predsjednički režim, tako da su svi funkcionari Banske Vlasti, izuzimajući jedino Bana, obični činovnici. I režim bivše hrvat. slav. dalm. zemaljske vlade bio je, poradi jako razvijene banove vlasti, predsjednički režim, no u mnogo slabijem obliku od današnjeg režima Banske Vlasti. Kad jednom otpočne djelovati

S A D R Ź A J

	strana
Uvodna riječ Bana banovine Hrvatske dra. Ivana Šubašića	XI.
Banska Vlast banovine Hrvatske — Ličnj sastav	1
Organizacija Banske Vlasti	3
Propisi banovine Hrvatske	7
Unutarnja uprava	21
Prosvjeta	25
Pravosude	51
Seljačko gospodarstvo	55
Veterinarstvo	97
Šumarstvo	107
Rudarstvo	127
Obrt, industrija i trgovina	135
Tehnički radovi	157
Socijalna politika	203
Narodno zdravlje	249
Financijski poslovi	289
Banovinski službenici	291
Statistika banovine Hrvatske	297